

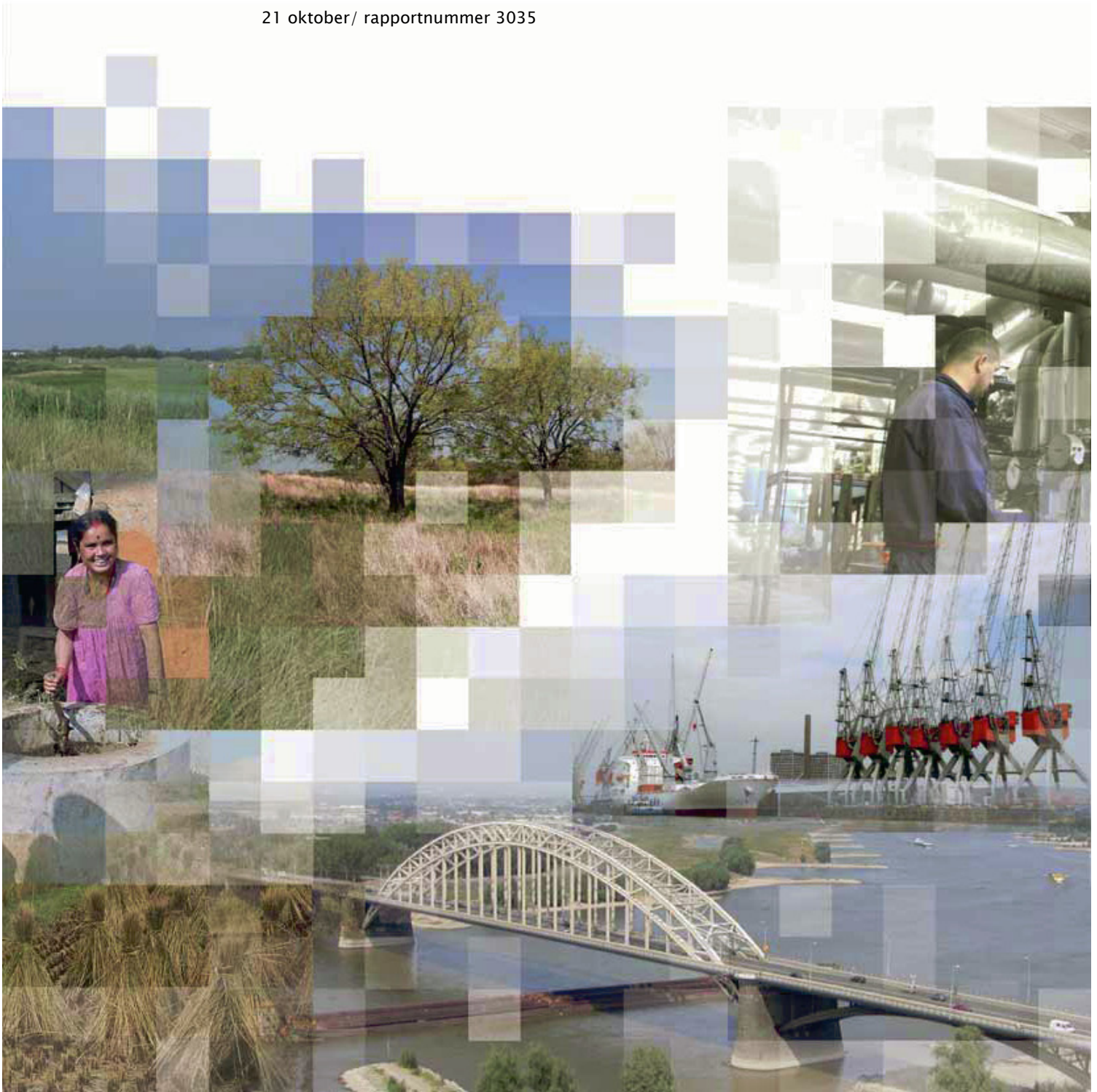

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Peilbesluit IJsselmeergebied

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

21 oktober/ rapportnummer 3035

1. Hoofdpunten van het MER

Rijkswaterstaat heeft het voornemen voor het IJsselmeer een nieuw peilbesluit te nemen. Het huidige vaste zomerstreefpeil wordt vervangen door een streefpeil met meer variatie en een bandbreedte waarbinnen het streefpeil mag fluctueren. Met het nieuwe peilbesluit kan beter dan nu ingespeeld worden op de meteorologische omstandigheden en de behoefte aan zoetwater.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een samenvatting van voorgaande besluiten en prognoses van de toekomstige zoetwatervraag en de mate waarin het voornemen daarin voorziet;
- een uitwerking van een peilverloop in de tijd dat optimaal voor de natuur is;
- de gevolgen voor de natuur (Inclusief Passende beoordeling), waterveiligheid, –kwantiteit en –kwaliteit en gebruiksfuncties;
- de onzekerheden in de gevolgen en hoe daar in besluitvorming mee omgegaan wordt (adaptieve strategie).

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) Peilbesluit IJsselmeergebied, die al veel informatie bevat. Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

2. Probleemstelling, doel, beleid en besluiten

2.1 Probleemstelling en doel

Beschrijf in het MER in samenvattende vorm de toekomstige zoetwatervraag versus het beschikbare zoetwater in het IJsselmeer, de variatie/onzekerheden daarin, als ook de mate waarin het voornemen in de toekomstige watervraag voorziet. Presenteer daartoe prognoses voor de seizoensafhankelijke watervraag, piekvragen in tijden van droogte, de waterbalans² en streefpeilen. Maak daarbij duidelijk welke regionale en functiegerichte maatregelen de

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectstukken, voor zover digitaal beschikbaar, vindt u door op www.commissiemer.nl projectnummer 3035 in te vullen in het zoekvak.

² Met de waterbalans ontstaat inzicht in de watervraag in de zomerperiode (inlaat/wateraanvoer per regionaal watersysteem c.q. waterschap ten behoeve van functies, inlaat drinkwatervoorziening en inlaat koel- en proceswater.

toekomstige vraag zullen beïnvloeden.³ Maak voor bovenstaande samenvattende beschrijving/presentatie gebruik van beschikbare informatie, zoals onder andere opgenomen in het Synthesedocument Deltaprogramma IJsselmeergebied (2014) en het Synthesedocument Deelprogramma Zoetwater (2014). Ga uit van al eerder genomen besluiten.

2.2 Beleid en besluiten

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het peilbesluit en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- recent (rijks-)beleid zoals neergelegd in Deltabeslissingen, het Nationaal Waterplan (NWP), het beheerplan Rijkswateren (BPRW) en (eventueel) de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RAAM) in verband met TBES;
- de Kaderrichtlijn Water (KRW), met specifieke doelstellingen voor de chemische en ecologische waterkwaliteit;
- Natuurbeschermingswet 1998, Natura 2000-beheerplan, Natuur Netwerk Nederland (NNN) en de Flora- en faunawet (Ff-wet);
- bestuurlijke afspraken, waaronder het recent getekende akkoord met de regio's (Deelprogramma Zoetwater) en het beoordelingskader, zoals gehanteerd door de waterschappen (zie bijlage C in de NRD).⁴

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het peilbesluit. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voornemen en referentie

3.1 Voornemen

In de NRD is aangegeven dat in het MER in beginsel alleen de twee uitersten in het peilverloop worden onderzocht, ofwel het aanhouden van het minimale of maximale peil gedurende de zomerperiode. De Commissie adviseert het MER te gebruiken om input te krijgen voor de milieugerelateerde randvoorwaarden voor het operationeel beheer van het flexibel peil. Onderzoek met name de peilbeheermogelijkheden om, binnen de randvoorwaarden gesteld ten aanzien van waterveiligheid en zoetwatervoorziening, de doelen voor het IJsselmeer vanuit Natura 2000-doelstellingen en KRW mee te koppelen en daardoor dichterbij te brengen.

De Commissie adviseert het temporele aspect (moment en duur van het opzetten en het uitzakken van het waterpeil) bij het onderzoek te betrekken. Schets een vanuit de natuur opti-

³ Betrek daarbij ook de 'regionale waterakkoorden' waarin duidelijk moet worden hoe aan de vraagkant (vooral bij de landbouw en het doorspoelen van polders) winst behaald kan worden.

⁴ Kernboodschap daarbij is dat er geen verandering in aan- en afvoer naar de regio mag plaatsvinden, m.u.v. meer aanvoer in tijden van droogte.

maal peilverloop in de tijd. Ga daarbij uit van een vroege peilopzet, het zo geleidelijk mogelijk laten uitzakken van het peil tot een diepste punt rond half september⁵ en het achterwege blijven van flexibilisering in perioden van droogte⁶. Dit geeft zicht op de totale bandbreedte aan mogelijke milieueffecten.

3.2 Referentie en wijze van beoordelen

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten, waarover reeds is besloten. In paragraaf 4.4.2 van de NRD zijn deze ontwikkelingen aangegeven.

Hanteer daarbij als referentiesituatie ⁷ naast de in de praktijk gemeten waterstanden, ook het gemiddelde waterpeil en de kans op het optreden van extremen (verandering in frequentie).

In de NRD is aangegeven dat de effecten van de alternatieven via een 5-puntsschaal worden beoordeeld ten opzichte de effecten in de referentiesituatie. Gezien de grote natuurlijke variatie in (lokaal) optredende waterpeilen van het IJsselmeer acht de Commissie het goed denkbaar dat deze 5-puntschaal onvoldoende onderscheidend is om (kleine maar relevante) verschillen in effecten tussen alternatieven zichtbaar te maken. Immers, de flexibilisering van het zomerpeil gaat zich geheel afspelen binnen de nu al voorkomende peilfluctuaties. Verschil met de huidige situatie is dat periodes met hoger en lager peil langer kunnen zijn dan nu (door toeval geregeerd) het geval is. De Commissie adviseert daarom na te gaan of een 7-puntschaal nodig is om verschillen in de effecten van alternatieven in de beoordeling tot uiting te laten komen.

-
- ⁵ Het in maart opzetten van het peil belemmert vroeg broedende vogelsoorten zoals Aalscholver om (te) laag te broeden, met een grotere kans op overspoeling van nesten tot gevolg. Door het peil zo geleidelijk mogelijk uit te laten zakken ontstaan slibranden die een verhoging van de biodiversiteit en voedselaanbod voor moerasbroedvogels (Natura 2000-soorten als Roerdomp en Grote Karekiet) betekenen maar te nat en te smal zijn om een ecologische val voor bodembroedende pioniersoorten te veroorzaken. Een laag peil in de nazomer bevordert het uitlopen van jong riet waardoor kwalitatief goed waterriet kan ontstaan. Bovenstaande gaat in tegenstelling tot de groene lijn in figuur 6 van de NRD uit van geleidelijker uitzakken.
- ⁶ Het plotseling opzetten van het waterpeil in mei-juni kan tot overspoeling van vogelnesten leiden. Veel vogelsoorten in oeverzones zijn bodembroeders.
- ⁷ Dit is van belang om te beoordelen of bijvoorbeeld de kans op overspoeling van nesten verandert.

4. Milieueffecten

4.1 Algemeen

Ga gezien de lange tijdhorizon van het voornemen in op de onzekerheden in de effectbeschrijving. Geef aan op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke (negatieve en positieve) effecten op de oevergebonden natuur⁸ gemonitord en geëvalueerd worden en welke maatregelen ‘achter de hand’ beschikbaar zijn als eventueel optredende negatieve effecten groter zouden zijn dan vooraf voorzien (adaptieve strategie). De Commissie geeft in overweging deze ijkmomenten te koppelen aan de (mid-term) reviews vanuit Kaderrichtlijn Water en de Natura 2000-beheerplannen.

4.2 Water

In de NRD is het beoordelingskader voor waterveiligheid, – kwantiteit en –kwaliteit weergegeven. Beschrijf daarnaast in het MER de effecten van het voornemen op de uitvoerbaarheid en effectiviteit van de geprogrammeerde KRW-maatregelen en de mate waarin het realiseren van de KRW-doelen voor de waterlichamen Markermeer en IJsselmeer worden beïnvloed.

4.3 Natuur

In de NRD is aangegeven dat bij de beschrijving van de effecten op flora en fauna voortgebouwd zal worden op de informatie opgenomen in de Passende beoordeling die is opgesteld voor de besluitvorming over het Deltaprogramma. Nu meer gedetailleerde informatie over het voornemen beschikbaar is adviseert de Commissie ten behoeve van een eerste selectie de ingreep-effectrelatie nader te beschrijven en na te gaan welke habitattypen en leefgebieden van soorten beïnvloed kunnen worden. Richt de beschrijving op de meest kritische soorten, perioden en locaties van voorkomen.

Beschrijf in de Passende beoordeling wat het voornemen kan betekenen voor de instandhoudingsdoelstellingen, rekening houdend met actuele (populatie-)trends. Houd daarbij ook rekening met cumulatie en met indirecte effecten via de voedselketen. Besteed ook aandacht aan positieve effecten en (mitigerende) maatregelen. De Commissie verwacht dat vooral effecten kunnen optreden op kwaliteit van rietoevers (herstel waterriet), moerasvogels die langs de oevers of in het riet broeden, Noordse Woelmuis en eventueel pionier broedvogels zoals plevieren. Indien (cumulatief) significante negatieve gevolgen van het voornemen (na mitigatie) niet zijn uit te sluiten dan kan het voornemen alleen doorgang vinden als de ADC-toets wordt doorlopen.

⁸ Gevolgen voor kwaliteit rietoevers (wel of geen verjonging, kwaliteit waterriet), op de bodem en in het riet broedende moerasvogels, Noordse Woelmuis. De waarden bevinden zich vooral langs de oevers van de Friese IJsselmeerkust en langs het Zwarte Meer.

Ga ook in op de gevolgen voor beschermde soorten. Beschrijf voor de relevante soorten de gevolgen voor de regionale staat van instandhouding en breng in beeld in hoeverre verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden kunnen worden en hoe daarmee wordt omgegaan. Besteed daarbij ook aandacht aan de gevolgen voor nesten en jongen van vogels.

Geef aan met welk peilbeheer en welke maatregelen gedurende de zomer (potentiële) negatieve effecten kunnen worden voorkomen.

Ga ook in op de gevolgen voor natuurontwikkelingsprojecten zoals Marker Wadden, Hoornse Hop en (Life+)herstelprojecten langs het Zwarte Meer. De Commissie adviseert verder om na te gaan of het voornemen ook van invloed kan zijn op de doelen van het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem van het Markermeer-IJmeer (TBES) zoals beschreven in de Rijkstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RAAM).

5. Overig opmerkingen

Presenteer in het MER heldere definities van huidig en voorgenomen streefpeil en maximale, minimale en gemiddelde waterstanden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat Midden Nederland

Bevoegd gezag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Besluit: Nieuw Peilbesluit IJsselmeer

Categorie Besluit m.e.r.:

project-m.e.r. categorie D49.2 en plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit:

Het vervangen van het huidige vaste zomerstreefpeil door een streefpeil met meer variatie en een bandbreedte waarbinnen het streefpeil mag fluctueren. Hiermee kan beter ingespeeld worden op meteorologische omstandigheden en de behoefte aan zoetwater.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 9 september 2015

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 9 september t/m 7 oktober 2015

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 19 mei 2015

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 21 oktober 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. G.B. Dekker

dr. G.P.J. Draaijers, werkgroepsecretaris

ir. J.H.J. van der Gun

ir. W.H.A.M. Keijsers

drs. J.G.M. van Rhijn, voorzitter

ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies :

- Notitie reikwijdte en detailniveau Peilbesluit IJsselmeergebied, september 2015

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Peilbesluit IJsselmeergebied

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

